

ВИСНОВОК

творчого керівника та наукового консультанта,
народної артистки України, доктора культурології, професора,
завідувача кафедри камерного співу
Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського
АНТОНЮК ВАЛЕНТИНИ ГЕНІЇВНИ

про творчий мистецький проєкт та його наукове обґрунтування
аспірантки творчої аспірантури кафедри камерного співу
Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського
ПАВЛЮК ТЕТЯНИ СЕРГІЇВНИ

«СОЛОСПІВИ УКРАЇНСЬКИХ КОМПОЗИТОРІВ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ XX – ПОЧАТКУ XXI СТОЛІТТЯ В СУЧАСНОМУ КОНЦЕРТНОМУ ТА ПЕДАГОГІЧНОМУ РЕПЕРТУАРІ»,

поданий до захисту на здобуття ступеня доктора мистецтва
за спеціальністю 025 «Музичне мистецтво»

У процесі роботи над творчим мистецьким проєктом «Солоспіви українських композиторів другої половини XX – початку XXI століття в сучасному концертному та педагогічному репертуарі» на здобуття освітньо-творчого ступеня доктора мистецтва за спеціальністю 025 «Музичне мистецтво» аспірантка Павлюк Тетяна Сергіївна проявила себе як обдарована творча особистість із вираженими здібностями до камерно-концертного виконавства та вдумлива й послідовна дослідниця. Музичний матеріал, реалізований у проєкті, є малодослідженим в українському науковому просторі та загалом нечасто виконується на сцені. Актуальними залишаються питання щодо сутності, змісту та інтерпретаційних особливостей жанру «солоспів». Необхідність розширення та виконавського осмислення репертуару (надто – творами українських композиторів другої половини XX – початку XXI століття) зумовлена потребою у формуванні цілісного наукового уявлення про розвиток національної камерно-вокальної музики. Адже саме ці твори відображають складні процеси становлення української культури в умовах глобалізації та постмодерну. Дослідження інтерпретаційних особливостей солоспівів цього періоду дасть можливість розкрити їх художній потенціал та визначити їхнє місце в сучасному концертному та педагогічному

репертуарі. Це, своєю чергою, сприятиме популяризації української камерно-вокальної музики та її активному включенню в сучасну виконавську практику. Тому можна вважати, що обраний Павлюк Тетяною Сергіївною вектор творчого мистецького проекту є доцільним і перспективним, виконує важливу просвітницьку функцію та має потужне виховне значення, оскільки знайомить слухачів зі здобутками сучасної академічної камерно-вокальної музики українських композиторів, підкреслюючи її актуальність у сьогоденні. Усвідомлення ролі жанру «солоспів» у формуванні сучасного концертного та педагогічного репертуару підіймає цілу низку питань філософського, естетико-культурологічного та музикознавчого плану. Це дозволило аспірантці науково осмислити й переконливо довести, що концертно-виконавська та вокально-педагогічна діяльність сучасного митця – процес, який розгортається в багаторівневій творчій лабораторії, де відбувається осмислення і трансформація емоційно-чуттєвого досвіду в художні образи та загартовується потенціал для формування виконавської майстерності.

Широкий міждисциплінарний погляд на проблематику осмислення та усвідомлення обраної теми творчого мистецького проекту дозволили авторці вкотре привернути увагу до української камерно-вокальної лірики, що успішно розвивається, збагачуючись новими творами, написаними на вірші класиків і сучасників. На особливо позитивну оцінку заслуговує обсяг і якість теоретичного узагальнення інформації, яка міститься в результатах опрацювання дисертанткою наукової літератури, що розкриває різні аспекти виконавської проблематики, на якій зосереджено увагу в проекті.

Дослідницька складова творчого мистецького проекту Павлюк Тетяни Сергіївни виконана у відповідності до існуючих вимог у формі наукового обґрунтування, структура якого складається з анотації українською та англійською мовами, вступу, двох розділів, висновків, списку літератури й додатків. Загальний обсяг роботи складає 127 сторінок, із них основного тексту – 97 сторінок. Список використаної літератури та джерел містить 122 позиції.

У вступі сформульовано об'єкт, предмет, мету й завдання роботи, обґрунтовано актуальність і новизну. У висновках узагальнено основні положення наукового обґрунтування та виконані завдання творчого мистецького проекту. Перший розділ роботи присвячено узагальненню науково-мистецтвознавчих візій, – теоретико-методичних засад типології

камерно-вокальної музики, що спонукає до формулювання низки принципових висновків. Насамперед, типологія жанру, адаптована до камерно-вокальної музики, визнається Т. Павлюк, як і більшістю дослідників (В. Антонюк, О. Баланко, Л. Горелік, Н. Говорухіна, Н. Гребенюк, Г. Кабка, Т. Мадішева, О. Муравська, С. Павлишин, А. Полканов, І. Федоровська й ін.) надзвичайно складним, багатограним феноменом, що потребує постійного переосмислення, уточнення та актуалізації. Така складність зумовлена як історичною еволюцією мистецтва й естетичних ідеалів, так і передовсім багатоаспектною природою самого феномену камерно-вокальної сфери концертного виконавства і педагогіки, центральним елементом якого є людський голос у його самобутньому синтезі зі словом. З'ясовано, що багатогранність типології камерно-вокальних жанрів зумовлена динамічною природою вокального мистецтва та формується під впливом різноманітних чинників, серед яких специфіка вибору поетичного тексту та інтерпретацій його композитором, характер взаємодії музики і слова, музично-стильові особливості, композиційна будова, функціональне призначення тощо. Такий комплексний підхід враховує як історичний розвиток жанру, так і його сучасне побутування.

За спостереженнями Т. Павлюк, в сучасному музикознавстві приділяється значна увага вивченню українських солоспівів та камерно-вокальної музики, що відображено в різнопланових наукових працях. Зокрема, особлива зосередженість дослідників спрямована на ключові етапи становлення жанру в українському музичному мистецтві (йдеться про першу третину ХХ століття, що визначається С. Павлишин як «доба національного вокального мистецтва» або «золота доба» (О. Басса). Основними напрямками вивчення камерно-вокальної музики в парадигмі сучасного музикознавства є історичний розвиток жанру та особливості його форм, зокрема, вокального циклу як центрального об'єкта аналізу.

Одним із важливих аспектів дослідження жанру «солоспів» Т. Павлюк вважає вивчення взаємодії музики та поетичного тексту. Фундаментальним для розуміння жанрової сутності є аналіз саме цього синтезу, здійснений на матеріалі поезії Т. Шевченка як одного з ключових текстових джерел українських солоспівів. Сучасні дослідження в цій галузі охоплюють як літературознавчі аспекти тексту, так і теоретичні проблеми поезики та музичної семантики.

На думку Т. Павлюк, важливим напрямком є дослідження синтезу вокального виконавства та музичної інтерпретації супроводу, що має безпосередній зв'язок із сутністю камерно-вокального жанру та впливає на його типологічне осмислення. Підкреслено активну роль співака-виконавця, різні види та аспекти музичної інтерпретації, виконавський діалог, співвідношення співу та мови. Простежено історію виконавських стилів, а також естетичні й семантичні властивості камерного співу, що допомагає зрозуміти динамічність еволюції жанру «солоспів» та особливостей циклічних форм сучасної української камерно-вокальної музики.

Здійснений Т. Павлюк джерелознавчий аналіз став підґрунтям для розробки власної моделі типології камерно-вокальних жанрів другої половини ХХ – початку ХХІ століття (Додаток 1), для апробації якої, в якості матеріалу, аспіранткою було взято для вивчення й виконання вокальний цикл М. Скорика «Три українські весільні пісні». Встановлено, що цей вокальний цикл є яскравим прикладом опори на архаїчний український обрядовий фольклор, стилістично трансформований за принципами неофольклоризму, що призводить до збагачення емоційної палітри жанру (зокрема, глибоким трагізмом) та розширення його образності. Еволюційні процеси в жанрі солоспіву, розглянуті на прикладі вокального циклу М. Скорика, демонструють формування складної циклічної архітектоніки та оновлення принципів використання традиційних структур, зокрема, строфічної будови, що сприяє кумулятивному розгортанню драматургічної концепції. Апробація розробленої типологічної моделі на матеріалі аналізу циклу М. Скорика підтвердила її аналітичний потенціал та релевантність для дослідження еволюційних процесів камерно-вокальних жанрів. Виявлені в ході аналізу характеристики циклу – специфіка літературної основи, музичної мови, формотворення, драматургії та семантики – органічно вписуються в критерії моделі, що дозволяє здійснити його багатоаспектне ранжування.

Відтак, здійснений у першому розділі роботи аналіз проблематики типології камерно-вокальної музики, багатоаспектної сутності жанру «солоспів» та інтегративного характеру сучасних досліджень, дає змогу авторці констатувати необхідність застосування комплексного підходу до типологічного аналізу. Розроблена інтегративна типологічна модель розглядає камерно-вокальний твір не як статичний об'єкт, а як динамічне

явище, що проявляється в тривимірному континуумі – часу, культури та особистості виконавця.

Другий розділ роботи присвячено осмисленню особливостей застосування типологічної моделі для виконавського аналізу солоспівів Л. Колодуба, В. Рибальченка й І. Шамо на слова Т. Шевченка, що забезпечило структурований підхід до обґрунтування інтерпретацій цих творів. На відміну від суто традиційного музикознавчого аналізу, застосована типологічна модель дала змогу системно розкрити, як саме композитор втілює інтонаційну виразність та семантичну глибину поезії через конкретні музичні засоби. Авторкою вивчено три паралельні плани виразності: поетичного тексту, вокальної мелодії та фортепіанного супроводу, а також особливості взаємодії вокальної та фортепіанної партій як ключового аспекту, що потребує розуміння функцій кожного елементу. Типологічна модель забезпечила цілісний інструментарій для формування художньо обґрунтованої інтерпретаційної концепції, де стилістичні засоби, їх спільність та відмінності у вокальній та інструментальній партіях є осмисленими компонентами загального художнього задуму. Такий підхід доводить свою ефективність у дослідженні солоспівів українських композиторів другої половини ХХ–початку ХХІ століття на слова Т. Шевченка, що є знаковим осередком української камерно-вокальної музики. Типологічний аналіз допоміг авторці роботи виявити еволюцію жанру «солоспів» від фольклорних витоків до модернових стилістичних рішень, зберігаючи глибокий зв'язок із поетичним першоджерелом та національною традицією, що слугує практичним путівником для педагога й інтерпретатора. Застосована модель дала змогу авторці системно підійти до вирішення специфічних вокально-технічних та інтерпретаційних завдань, пов'язаних із подоланням проблем інтонування, ритму, фразування, роботи з динамікою та тембром, а також інтеграцією академічного співу з елементами народної інтонації, перетворюючи нотний текст на багатовимірний художній феномен у процесі виконання. Відзначено, що з огляду на її універсальність та результативність, дана типологічна модель є перспективною для застосування щодо інших камерно-вокальних творів, оскільки її застосування сприяє розширенню хронологічних, жанрових і стилевих меж подальших досліджень.

Наукове обґрунтування проекту виконано на достатньо професійному рівні; розглянуті проблеми – актуальні, а вирішення їх –

науково коректне і новаторське. Композиція роботи логічно вибудована; усі авторські припущення належним чином обґрунтовані, а результати отримані самостійно. Зміст наукового обґрунтування творчого мистецького проєкту Т. Павлюк засвідчує, що авторка здійснила комплексний і глибокий аналіз обраної проблематики, досягла вагомих теоретичних узагальнень і дійшла ґрунтовних висновків.

Запропоноване наукове обґрунтування творчого мистецького проєкту матиме практичну цінність як лекційний матеріал при викладанні навчальних курсів з історії української камерної музики, основ вокальної методики, фахової практики вивченню камерно-вокальної лірики українських композиторів ХХІ століття у класі сольного та камерного співу, а також при роботі над камерно-вокальними творами у виконавській діяльності, що сприятиме більшій художній досконалості їх інтерпретації.

Наукове обґрунтування Т. Павлюк доповнено методичною розробкою спецкурсу за темою мистецького проєкту «Камерно-вокальна музика українських композиторів другої половини ХХ – початку ХХІ століття в аспектах генези та еволюції жанру “солоспів”», що може бути використано в концертно-вокальній практиці та навчальному процесі.

Слід відмітити, що Павлюк Тетяна Сергіївна у повному обсязі успішно виконала індивідуальний навчальний план творчої аспірантури та опанувала знання з дисциплін освітньо-наукової навчальної програми творчої аспірантури. Вона має необхідний сценічний досвід, бере активну участь у творчих заходах кафедри камерного співу, виступає з сольними та концертами та бере участь у збірних, в яких успішно виконує нові твори сучасних українських композиторів та частини вокальних циклів зі свого проєкту. Тему мистецько-наукового проєкту Т. Павлюк було апробовано під час її трьох сольних концертів-іспитів, що відбулися в Малій залі імені академіка О. С. Тимошенка НМАУ імені П. І. Чайковського, а саме:

– 05.10.2024 р. – концерт-іспит (у програмі – М. Скорик, «Три українські весільні пісні» та Л. Колодуб, цикл романсів на сл. Т. Шевченка);

– 20.03.2025 р. – концерт-іспит «Співане слово Тараса» (у програмі – І. Шамо, вокальний цикл «10 солоспівів на слова Т. Шевченка»);

25.06.2025 р. – мистецький проєкт на здобуття освітньо-творчого ступеня «доктор мистецтва» *«СОЛОСПИВИ УКРАЇНСЬКИХ КОМПОЗИТОРІВ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХХ – ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ В СУЧАСНОМУ КОНЦЕРТНОМУ ТА ПЕДАГОГІЧНОМУ РЕПЕРТУАРІ».*

Під час реалізації творчого мистецького проекту Павлюк Тетяна Сергіївна проявила, крім природної музичної обдарованості, необхідні для вокаліста-виконавця якості: ініціативність, креативність мислення, вміння концентруватися, високу цілеспрямованість і наполегливість, професійну чесність і відповідальність, які виявилися в її мистецькій та науковій самореалізації.

Павлюк Т. С. здійснила велику дослідницьку роботу в царині прикладних аспектів інтерпретації циклічної камерно-вокальної музики українських композиторів 2-ї пол. XX – початку XXI століть. У роботі над проектом проявила високу дисциплінованість і відповідальність, що дозволило їй глибоко розробляти виконавські проблеми сучасної камерно-вокальної музики. За час навчання опублікувала за темою проекту *дві статті* у наукових фахових виданнях, затверджених ДАК МОН України в галузі «Мистецтвознавство» (категорія Б):

1. Павлюк Т. С. Виконавський аналіз солоспівів Всеволода Рибальченка на вірші Тараса Шевченка. Слобожанські мистецькі студії : наук. журнал / Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2023. Вип. 3. С. 75–79. DOI: <https://doi.org/10.32782/art/2023.3.11>

2. Павлюк Т. С. Музична інтерпретація поетичного слова Т. Шевченка в солоспівах І. Шамо: виконавський аналіз. Музикознавча думка Дніпропетровщини : зб. наук. ст. Дніпровська академія музики. Дніпро : «Грані», 2024. Вип. 27 (2). Вип.3. С. 181–190. DOI: <https://doi.org/10.33287/222451>

Апробація результатів наукової складової творчого мистецького проекту Павлюк Т. С. відбулася на *тринадцяти наукових конференціях* у доповідях:

– «Участь у дистанційних конкурсах і фестивалях вокальної музики: сучасні виклики та перспективи». Всеукраїнський круглий стіл «Український фестивальний рух в умовах війни як один із найвагоміших важелів музично-історичного процесу». Національна академія мистецтв України, Національна спілка композиторів України. Київ, 03.10.2023, платформа Zoom;

– «Жанрово-стильові новації жіночого виконання солоспівів українських композиторів початку XXI ст..». Всеукраїнський круглий стіл на тему «Про стан сучасного виконавського мистецтва». Національна філармонія України, Національна академія мистецтв України, Відділення

музичного мистецтва та відділення теорії та історії мистецтв НАМ України, НМАУ імені П. І. Чайковського. Київ, 27.10.2023, платформа Zoom;

– *«Еволюція жанру «солоспів» у творчості Мирослава Скорика»*. Сьома міжнародна науково-практична конференція «Україна. Європа. Світ. Історія та імена в культурномистецьких рефлексіях». НМАУ імені П. І. Чайковського. Київ, 2–4.11.2023, платформа Zoom;

– *«Солоспіви В. П. Рибальченка (1904–1988) на вірші Т. Г. Шевченка (1814–1861) у контексті творчої спадщини композитора»*. Сьома всеукраїнська науково-практична конференція «Ювілейна палітра 2023. Пам'ятні дати української музичної культури: до 45-річчя ННІ культури й мистецтв Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка». Сумська обласна універсальна наукова бібліотека. Суми, 22–23.11.2023, платформа Zoom;

– *«Вокальний цикл «Шість романсів на слова Тараса Шевченка» Всеволода Рибальченка»*. XXIII міжнародна науково-практична конференція «Молоді музикознавці» в рамках VI науково-творчого проєкту «Сучасне музикознавство та виконавство: від теоретичного дискурсу – до виконавської практики». КМАМ імені Р. М. Глієра. Київ, 29–31.03.2024, платформа Zoom;

– *«Олександра Чалєєва – донька Павла Чубинського та видатна співачка зламу XIX–XX століть»*. Всеукраїнська студентська науково-практична конференція «Видатні постаті українського музичного мистецтва в процесах національно-культурного розвитку України» (до 185-річчя з дня народження Павла Чубинського), КЗВО КОР «Академія мистецтв імені Павла Чубинського». Київ, 15–16.04.2024, платформа Zoom;

– *«Особливості інтерпретації вокального циклу Всеволода Рибальченка «Шість романсів на слова Т. Шевченка для високого жіночого голосу в супроводі фортепіано» у виконанні Валерії Туліс»*. Науково-практична конференція «Національна музична інтонація від історичних витоків до сучасності». НМАУ імені П. І. Чайковського, кафедра теорії та історії музичного виконавства. Київ, 19–20.04.2024, платформа Zoom;

– *«Ренесанс камерно-вокальної музики 2-ї пол. XX століття в сучасному суспільстві»*. Всеукраїнський круглий стіл на тему «Сучасні

тенденції в музичному мистецтві», Національна академія мистецтв України. Київ, 26.09.2024, платформа Zoom;

– «*Фольклорна традиція в циклі М. Скорика «Три українські весільні пісні» для голосу й ф-но*». XIX Всеукраїнська студентсько-аспірантська науково-практична конференція «Музичний твір як світоглядна універсалія сучасного мистецтва». Дніпровська академія музики, навчально-науковий інститут, науково-творче товариство аспірантів та асистентів-стажистів. Дніпро, 14–15.10.2024, платформа Zoom;

– «*Солоспів Ігоря Шамо на слова Тараса Шевченка: особливості циклотворення*». Восьма міжнародна науково-практична конференція «Україна. Європа. Світ. Історія та імена в культурно-мистецьких рефлексіях» НМАУ ім. П. І. Чайковського. Київ, 7–9.11.2024, платформа Zoom;

– «*Солоспів І. Шамо на слова Т. Шевченка: виконавський аспект*». Десята науково-практична онлайн-конференція «Мистецькі родини (Ювілейні дати)». У рамках науково-творчого проекту «Виконавські та педагогічні традиції української вокальної школи в контексті розвитку міжнародних зв'язків». Київ, 15–16.11.2024, платформа Zoom;

– «*Актуалізація жіночих форм сольного співу a cappella під час війни*». Всеукраїнський круглий стіл на тему «Про стан сучасного виконавського мистецтва». Національна філармонія України, Національна академія мистецтв України, Відділення музичного мистецтва та відділення теорії та історії мистецтв НАМ України, НМАУ імені П. І. Чайковського. Київ, 19.12.2024, платформа Zoom;

– «*Цикл солоспівів Ігоря Шамо на вірші Тараса Шевченка: стиль, образ, інтонація*». Міжнародна наукова конференція «Сучасний мистецький простір як код митця: філософсько-культурологічний аспект» у рамках Третього міжнародного культурно-мистецького фестивалю пам'яті Героя України, Лауреата Національної премії України ім. Т. Г. Шевченка, академіка, композитора Мирослава Скорика. Міністерство культури та стратегічних комунікацій України; Єрусалимська академія музики й танцю; Державна музична консерваторія Трієсту ім. Джузеппе Тартіні; Академія музики й театру Естонії; УДУ ім. Михайла Драгоманова; Національна академія мистецтв України; Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України; НМАУ ім. П. І. Чайковського, –

кафедра суспільних наук, Центр музичної україністики ім. Героя України М. Скорика. Київ, 5–7.05.2025, платформа Zoom.

Отже, враховуючи вищезазначені актуальність, наукову новизну, практичну значущість, усебічну апробацію наукової й творчої складових і перспективність теми, можна вважати, що науково-дослідницьку, а також творчу частини мистецького проєкту Павлюк Т. С. «Солоспів українських композиторів другої половини ХХ – початку ХХІ століття в сучасному концертному та педагогічному репертуарі» виконано на високому професійному рівні. Загалом, творчий мистецький проєкт Павлюк Тетяни Сергіївни відповідає всім вимогам МОН України та може бути рекомендованим до захисту в спеціалізованій раді на присудження освітньо-творчого ступеню доктора мистецтва за спеціальністю 025 «Музичне мистецтво».

Творчий керівник та науковий консультант,
народна артистка України,
доктор культурології, професор,
завідувач кафедри камерного співу
НМАУ імені П. І. Чайковського

Валентина АНТОНЮК

